

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Rosen, D.

Dronning Caroline Amalies Liv og Død : et kort
Omrids.

Kjøbenhavn : C. A. Reitzel, 1881

36 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

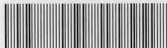

D. Rosen.
Dronning
Caroline Amalie.
1881.

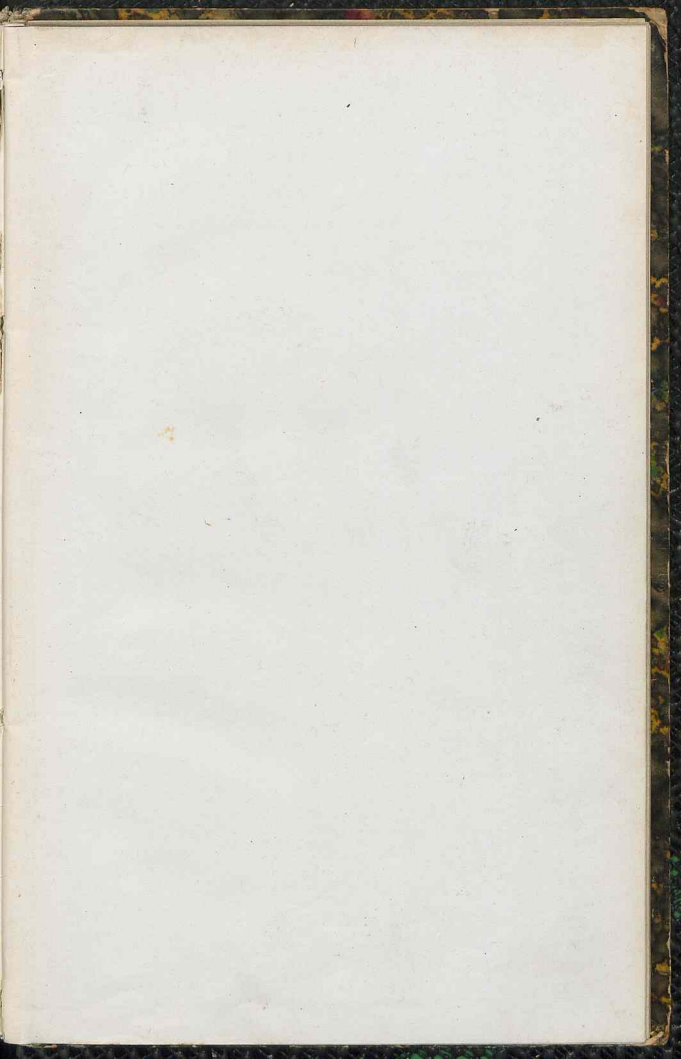
37r-288. - 8°

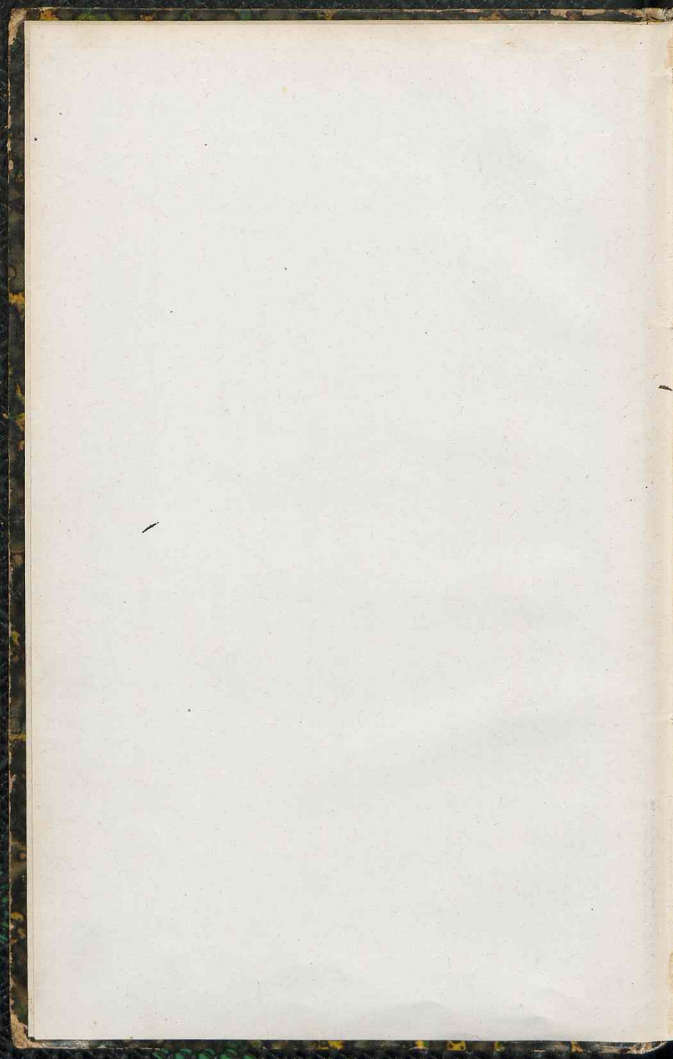
DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130023414466

DRONNING
CAROLINE AMALIES

LIV OG DØD.

ET KORT OMRIDS.

KJØBENHAVN.
C. A. REITZELS FORLAG.

THIELES BOGTRYKKERI.

1881.

Naar jeg vover »at forelægge Offentligheden disse Blade«, da er dette begrundet i Ønsket om at bidrage til, at ogsaa de, der have staaet vor elskelige afdøde Dronning fjernere, derved maatte faa et tydeligere Overblik over hendes skønne Liv og Død. Ædel af Byrd, en højbaaren Skikkelse, men fremfor Alt en ren og skøn Sjæl, har vor afdøde Enkedronning ved sin hele Fremtræden, ved sin stille Virken, ved sit fromme Sind maaske mere end nogen af Danmarks Dronninger før hende formaaet at vinde det danske Folk og at erhverve sig et Minde, som hidtil ikke er bleven nogen Dronning til Del. Det vil maaske være Historien forbeholdt nærmere at forklare, hvorved dette lykkedes hende i en saa høj Grad.

Jeg har nydt den sjeldne Lykke igjennem en lang Aarrække, fra 1844 indtil 1881, at have været knyttet til den høje Dronning, først som en af Hoffets yngste Damer, hvor jeg i en større Kreds og under bevægede Forhold i nogle Aar var Vidne til det smukke Hofliv, som Kong Christian den Ottende førte med sin Dronning i sin altfor korte Regjerings tid. Senere delte jeg med Enkedronning Caroline Amalie de mange tunge Timer, som hun maatte gennemgaa i Aarene fra 1848—1864, hvor de alvorligste Omvæltninger og Skuffelser stormede ind paa hende i de første Aar af hendes Enkestand — og endelig har det været mig forundt at turde ledsage og støtte hende i Alderdommens svagere Dage. — Saaledes udtalte hun det selv og modtog stedse med en sjelden Mildhed og et ualmindelig kjærligt Sind, med Tak og Paaskjønnelse enhver nok saa ringe Tjeneste, naar den mig anviste Plads stadig bragte mig i hendes umiddelbare

Nærhed. Derfor har jeg troet at turde meddele det foreliggende Omrids af et Liv, som jeg kjendte saa nøje.

Mangfoldige Fortællinger og Meddelelser af Dronning Caroline Amalies egen Mund og forskjellige Breve, som hun har skjænket mig, ligge tildels til Grund herfor. I Aaret 1877, da det syntes, at Vorherre vilde bortkalde Enkedronning Caroline Amalie fra dette jordiske Liv, efter at hun havde gennemgaaet en længere Svækkelses Periode, har jeg nedskrevet det første Udkast og senere læst det for den elskelige Dronning, for saa vidt det omfattede den da forløbne Tid.

Ogsaa ved denne Lejlighed udtalte hun sig paa den kjærligste Maade, og det var hende kjært at tænke sig, at Mange vilde erfare Enkeltheder af hendes Liv, som vare ubekjendte i det Mindste for den yngre Slægt.

Da Enkedronning Caroline Amalie i Aaret 1879 skjænkede det saa vel lykkede Portrait,

som Professor Chr. Jensen har malet, til Rosenborg Slots kronologiske Samling, overgav hun det til Direktøren for de kongelige Museer, Hr. Kammerherre Worsaae, med de Ord:

»Jeg vilde dog saa gjerne blive erindret af det danske Folk, som jeg stedse med Kjærlighed har baaret i mit Hjerte«.

Maatte denne korte Fremstilling af den fromme og milde Dronning Caroline Amalies Liv bidrage lidt dertil, da er mit inderligste Ønske opfyldt!

D. Rosen,

Enkedronning Caroline Amalies Kammerfrøken.

Kjøbenhavn, den 15de Juli 1881.

Prindsesse Caroline Amalié, Hertug Frederik Christian af Augustenborgs og Hertuginde Louise Augusta, Prindsesse af Danmarks eneste Datter, blev født den 28de Juni 1796 efter 10 Aars barnløst Ægteskab til stor Glæde for sine Forældre og var den ældste af tre Søsken. Hun fødtes i Kjøbenhavn i det Palais i Bredgade, som senere tilhørte Prinds Frederik af Hessen-Cassel. Da Hertugen havde Sæde i Kongens Statsraad fra 1788, var Patron for Universitetet og første Medlem af Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler, maatte han opholde sig meget i Kjøbenhavn og levede sjelden paa sine Augustenborgske og Gravenstenske Besiddelser. I Aaret 1797 begave Hertugen og Hertuginde sig med det lille Barn til Augustenborg, men om Sommeren valgtes dog for det Meste Frederiksberg Slot til Opholdssted, hvor dengang Christian den Syvende, Enkedronning Juliane Marie og Kronprinds Frederik med Familie havde deres Sommerresidents. Der knyttede sig saaledes mange Barndomserindringer for Dronning Caroline Amalie til Frederiksberg; tidt og gjerne talte

hun om, hvorledes hun tog Timer i det norske Hus, legede der med sine Brødre og daglig spadserede i Søndermarken med sin Moder og med sin Gouvernante. Christian den Syvende viste sig kun sjelden for sin Familie, og det var altid som en Begivenhed, naar han undertiden uventet traadte ind til dem.

Den 22de Juli 1796 døbttes Prindsesse Caroline Amalie af Confessionarius Bastholm og holdtes over Daaben af Enkedronning Juliane Marie, som døde den 10de Oktober samme Aar.

Erindringen om Slaget paa Rheden 1801. havde Dronning Caroline Amalie ogsaa bevaret. I den Tid flyttede Hertuginde med sine Børn til Kommandantboligen ved Rosenborg, hvor de troede sig mere sikre, og her tilbragte de flere Uger og frydede sig over de store Kastanie-træer udenfor Vinduerne og over den skønne Have.

Kronprinds Frederik holdt usigelig af sin Søster Louise Augusta og beholdt hende gjerne om Sommeren hos sig paa Frederiksberg. Hver Eftermiddag foretoges da de saa tit omtalte Roture paa Kanalen i Frederiksberg-have, og om Vinteren i Kjøbenhavn afhentede Frederik som Kronprinds og senere som Konge med sin ældste Datter Prindsesse Caroline Hertuginde og Datter og flere af deres Veninder til Spadsereture paa Volden eller i Rosenborg

Have. Venskabet imellem Caroline Amalie og Arveprindsesse Caroline fortsattes saaledes igjennem en lang Aarrække, og om de ogsaa vare saare forskellige, saa skattede de dog hinanden meget og saaes hyppig igjennem et langt Liv. Forunderligt nok fulgtes de næsten ad i Døden, idet Arveprindsesse Caroline, som vi Alle vide, kun overlevede Enkedronningen nogle faa Dage. Tungt vilde hun ellers have følt Savnet af den kjære Barndomsveninde.

I Aaret 1807 solgte Hertugen af Augustenborg sit Palais til Minister Kaas og opgav sit faste Ophold i Kjøbenhavn, hvor han efterhaanden følte sig trykket af Forholdene og ønskede at trække sig ganske tilbage til Privatlivet.

Da Kong Christian d. Syvende 1808 døde i Rendsborg, rejste Hertugen strax derover og forblev endnu et Aarstid i Nærheden af Kong Frederik d. Sjette, medens Hertuginen tog fast Ophold paa Augustenborg. Hertug Frederik Christians politiske Stilling blev end yderligere vanskeliggjort, da hans Broder Christian August valgtes til Thronfølger i Sverrig; han følte sig mere og mere miskjendt og nedbøjet og tog efter Broderens Død sin Afsked fra alle offentlige Stillinger.

I det landlige, stille Liv, hvor Selskabeligheden mest bestod i Besøg af nogle Viden-skabsmænd og Kunstnere, som altid modtoges

med aabne Arme paa Augustenborg, havde Prindsesse Caroline Amalie rig Lejlighed til at udvikle sin ligefremme og usminkede Karakter. Det var Hertugindeus Lyst at færdes med sine Børn i den frie Natur, og i alt Vejr, selv i Sne og Storm, maatte de daglig foretage lange Spadsere- og Kjøreture og bleve i det Hele opdragne som i private Forhold paa en sund og naturlig Maade.

Paa Augustenborg og Gravensten levede ogsaa en Tante og en Søster af Hertugen, og imod disse gamle Slægtninge viste Prindsessen den venligste Opmærksomhed og følte sig lykkelig, naar de gjengjældte hendes Kjærlighed. Tante Louise overdrog hende, naar hun var fraværende, at uddele Frugten, Æbler og Pærer, af hendes Have og at varetage lignende smaa Pligter, og Prindsessen røgtede dette Hverv med megen Samvittighedsfuldhed og Alvor og vedblev senere igjennem hele sit Liv at finde en særlig Glæde i at fornøje Andre paa lignende Maade. Pastor Jessen underviste hende i Historie, Geografi og Religion og øvede hendes Hukommelse paa en forstandig Maade, saaledes at hun altid bevarede et meget klart Overblik over de forskjellige Tidsafsnit i Historien og næsten aldrig tog fejl, naar hun, selv i den højere Alder, nævnte Aarstal eller fortalte om Tildragelser, som laa langt tilbage i Tiden.

Pastor Jessen døde, kort inden Prindsessen blev confirmeret, og Confirmationen udførtes af Pastor Germar den 22de Maj 1812. I et Brev til Prinds Christian som Svar paa Lykønskningen til Prindsessens Confirmation skildrer Hertugen, hvor smukt Prindsessen havde besvaret alle de hende forelagte Spørgsmaal, og hvorledes denne hellige Handling havde opfyldt hende med den dybeste Alvor.

Den 14de Juni 1814 døde Hertugen af Augustenborg efter en kort Sygdom, i hvilken Prindsesse Caroline Amalie havde plejet ham som en kjærlig Datter, og hans tidlige Død var jo af stor Betydning for Livet paa Augustenborg. Alt i Aaret 1813 havde Prinds Christian Frederik af Danmark aflagt et Besøg paa Augustenborg og, uden bestemt at udtale sig, lagt den varmeste Interesse for Dagen for den unge Prindsesse. Det synes ogsaa, som om Hertugen af Augustenborg med megen Glæde havde tænkt paa deres mulige Forbindelse. Efter sin Hjemkomst fra Norge i Efteraaret 1814 forespurgte Prinds Christian hos Hertuginde af Augustenborg, om hun vilde modtage ham og tillade ham at tage midlertidigt Ophold paa en af hendes Gaarde, da det var pinligt for ham, efter Alt, hvad han havde oplevet, strax at vende tilbage til Kjøbenhavn; han ønskede der at gjenvinde sin Ligevægt efter de mange Skuffelser, som hans

Mission i Norge havde bragt ham. Hertugin-
den tilbød ham paa den venligste Maade
Ophold paa Slottet og modtog ham som en
kjer Slægtning. Den 16de December om
Aftenen Kl. 7 $\frac{1}{2}$ forlovede Prinds Christian sig
med Prindsesse Caroline Amalie og fik dermed
det i længere Tid nærde Ønske opfyldt. Endnu
i sine senere Aar mindedes Kongen tidt med
inderlig Taknemmelighed denne Stund. Den
unge Prindsesses Ydre havde nu udviklet sig
paa den yndefuldeste Maade og var en Af-
glands af det reneste Indre. En from og
kjerlig Opdragerinde, Frøken Delolme, havde
haft den bedste Indflydelse paa Prindsessens
barnlige Sind og navnlig lært hende at kaste
al sin Sorg paa Gud.

Ved Omgangen med unge Veninder fra
Augustenborg og Gravensten, som vare langt
under Prindsessens Stand, var enhver Følelse af
Stolthed eller Hoffærdighed ligeoverfor lavere
Stillede ukjendt for hende, og at gjøre vel
og at glæde Gamle, Fattige eller Børn hørte
alt dengang til hendes kjæreste Glæder.

Saaledes udrustet med Hjertets bedste
Skatte rakte Prindsesse Caroline Amalie sin
Haand til Prinds Christian den 22de Mai 1815,
den samme Aarsdag, paa hvilke de begge
vare confirmerede, og Formælingen blev fuld-
byrdet i Slotskirken paa Augustenborg, hvor
Pastor Germar viede det skønne Fyrstepar,

som vakte Beundring og Henrykkelse hos Alle, der vare tilstede. Snart efter, den 12te Juli, forlode de Gravensten efter forinden at have aflagt et Besøg hos Landgreve Carl og Gemalinde paa Louisenlund, da Prindsessen holdt særdeles meget af denne gamle Onkel, der med særlig Forkjærlighed havde fordybet sig i allehaande hemmelighedsfulde Granskninger. De begave sig derpaa over Odense til Kjøbenhavn for at fremstille sig for Kong Frederik den Sjette og Dronning Marie og at indrette deres Hjem paa Sorgenfri. Prindsen havde ladet dette sit kjære Barndomshjem paany udstyre, og de bleve her den 17de Juli 1815 hjertelig og festlig modtagne. Ankomsten til Sjælland havde fundet Sted den 15de Juli, og senere, i Aaret 1865, erindredes 50 Aarsdagen for denne Festdag paa forskjellig Maade af Kongen og af Folket. I Anledning af Frederik den Sjettes og Dronning Maries Kroning den 31te Juli 1815 rejste Hertugindeinden af Augustenborg med begge sine Sønner til Hovedstaden, og hun aflagde da med det Samme det første Besøg hos sin Datter. Livet i den store By tiltalte imidlertid ikke Prinsesse Caroline Amalie synderlig, og hun maatte ofte lægge Baand paa sig selv, naar hun ikke kunde trække sig tilbage ved de Lejligheder, hvor Prinds Christian ønskede hendes Nærværelse. Derimod havde Opholdet paa Sorgenfri

altid en oplivende Indflydelse paa hende; her søgte hun i tidligere Aar gjerne Omgang med den geniale Digterinde Frederikke Brun, der boede paa Sophieholm, og her fandt hun i en senere Periode flere nærmere Venner. Hun satte stor Pris paa det venskabelige Forhold, hvori hun stod til Grev Schulin med Familie og til den franske Præst Raffard med Frue, begge Beboere af det yndige Frederiksdal. Forskjellige Omstændigheder virkede hen til, at Prinds Christian, hvis eneste offentlige Stilling i Kjøbenhavn indtil da bestod i at være Præsens for Kunstakademiet, og som ikke kunde føle sig tilfredsstillet af dette lidet virksomme Liv, den 7de Januar 1816 modtog Tilbud om at beklæde Posten som Gouverneur over Fyen og i den Anledning at tage fast Ophold der. Efter forinden at have foretaget flere Udflugter i Landet og tillige at have aflagt et Besøg paa Augustenborg flyttede det høje Par i samme Aar til Odense, og den utrættelige og begavede Fyrste var snart Midtpunktet for et virksomt Forretningsliv. Han søgte at gavne Fyen, saa meget han kunde, ved ufortrødent at tage sig af denne Landsdels indre Anliggender, medens Prindsessen ved sin Ynde og Elskværdighed forstod at erobre alle Hjerter og at bringe Liv i de selskabelige Forhold. Ogsaa højere Interesser vidste Prindsesse Caroline Amalie her at vække og drog

Mænd som Biskop Faber, Overlærer Kalkar m. Fl. ind i sin nærmere Kreds. Med den første vedligeholdt hun i mange Aar en levende Brevvexling og understøttede hans Virksomhed for Udbredelsen af den hellige Skrift og af Psalmebøger og bibelske Billeder, hvilket i den Tid var en meget vanskeligere Opgave og vakte langt større Modstand end nu. I Aarene 1816 til 1819 havde Prindsen og Prindsessen saaledes stadig boet i Odense, men efter Hjemkomsten fra den store Rejse til Udlandet, som optog omtrent tre Aar, flyttede de tilbage til Kjøbenhavn og tilbragte nu altid Sommeren paa Sorgenfri, hvor Parken var bleven omlagt og moderniseret i Aaret 1817; Prindsen tilbragte nu kun nogle Uger og Maaneder om Sommeren paa Fyen for at varetage sine Forretninger, undertiden ledsaget paa faa Dage eller Uger af Prindsessen, som dog i Reglen benyttede denne Tid til at besøge sin Familie paa Augustenborg. I Aaret 1818 foretog Prindsen og Prindsessen en Baderejse til Pyrmont og til Ems og tilbragte nogen Tid i Frankfurt, hvor de traf sammen med en Del udmærkede Mænd, som vare paa Vejen til Congressen i Aachen. Senere traf Prindsessen sine Brødre, som dengang opholdt sig i Udlandet, i Schaffhausen og var forbavset over deres skønne og mandige Ydre. Lægen Dr. Hufeland tilraadede Prindsessen en ny Badekur,

og da han navnlig havde anbefalet et længere Ophold i Syden, blev Planen dertil lagt, og ved Frederik den Sjettes Imødekommen den længere Udenlandsrejse forberedt og tiltraadt. I Maj 1819 rejste Prindsen og Prindsessen over Carlsbad, hvor der gjordes et længere Ophold, til Italien. I Carlsbad mødte det høje Par mange særdeles interessante Personligheder, iblandt andre Fyrst Blücher-Wahlstadt, Datidens Helt, som flere Gange dandsede med Prindsessen, og som her skrev følgende Linier i hendes Stambog:

»So gut, so anmuthsvoll, so schön
Hab' ich vereinigt Nichts geseh'n«.

Fyrsteparret ankom til Rom den 23de December, og de forbleve her indtil Begyndelsen af Januar 1820. Den 9de Januar indtraf de i Neapel, og da Prindsessen efter Rejsens Anstrengelser følte sig meget angreben og trængte til en lettere Luft, benyttede de Kong Ferdinands Tilbud om at tage Bolig paa hans Lystslot Quisisana ved Castellamare, højt beliggende og med den skønneste Udsigt over Middelhavet og Vesuv. Mange Udflugter gjordes herfra, og daglige Rideture styrkede snart Prindsessens Helbred. Samtidig beskjæftigede Prindsen sig med videnskabelige Arbejder og oplæste i det archæologiske Selskab sin bekjendte, senere udgivne Afhandling om Lavaen, paa Italiensk.

Efter at have tilbragt Paaskeugen i Rom delte de Tiden imellem Rom og Neapel og havde paa begge Steder rig Lejlighed til at gjøre interessante Bekjendtskaber og at træffe sammen med begavede Landsmænd. Ogsaa Thorvaldsen, P. O. Brøndsted og Flere mødte Prindsen og Prindsessen i Rom, og den Sidste delte med dem mange skjønne Nydelser og fordybede sig med Danmarks Thronarving i Interesse for de Kunstrigdomme, som Rom havde at fremvise. Florents med sine rige Kunstskatte blev endnu besøgt, senere Lago Maggiore og Comosøen, og i Luzern overværedes Afsløringen af Thorvaldsens Løvemontument, hvorefter Prindsessen begav sig til Plombières i Frankrig for der atter at bruge en Badekur, medens Prindsen foretog andre Udflugter, og den 3die November indtraf de sammen i Paris, hvor det fyrstelige Par blev særdeles forekommende modtaget, navnlig af den Orleanske Familie. Her iagttoges alle officielle Pligter, og de gjorde deres Opvartning hos Ludvig den Attende og hans Niecer Hertuginderne af Berry og Angoulême. I deres Hjem i Paris vare Landsmænd stedse velkomne, og her saas hyppig Baggesen og flere Andre, hvis Navne endnu have en god Klang. Fra Paris rejste de til London, undervejs besøgende Hertuginde af Berry paa hendes Godser.

Til London ankom de den 16de Maj 1822,

deltog der i nogen Tid i Hoflivet og fandt en hjertelig Modtagelse hos Hertuginde af Kent, Dronning Victorias Moder. De forbleve der indtil den 21de Juli og tiltraadte nu Hjemrejsen over Holland og Belgien, tilbragte nogle Dage hos Familien Bentheim i Steinfurt og indtraf den 15de August i Altona. Derfra vendte de hjem til Sjælland, hvor de paa det smukkeste bleve modtagne ved Ankomsten til Sorgenfri den 11te September og den 18de Prindsens Fødselsdag hilsende med et Fakkeltog af Studenterne og med en Sang, digtet af Oehlen-schläger, som altid følte stor Hengivenhed for Fyrsteparret. Denne Rejse havde for Prindsen og Prindsessen lagt Grunden til mange skjønne Følelser og rige Erfaringer, uddannet endnu mere deres Kunstsands og bragt dem i Forbindelse med mange udmærkede Mænd og fremragende Personer. Mange af vore Landsmænd, som havde den Lykke paa samme Tid at opholde sig i Udlandet, have i taknemmelig Erindring bevaret Mødet med Prindsen og Prindsessen af Danmark. Prindsen forøgede sine Samlinger med rige Skatte, som endnu ere opbevarede i flere af Hovedstadens Museer.

I Aaret 1826 blev Prins Frederik Carl Christian, senere Kong Frederik den Syvende, konfirmeret, og faa Dage derefter blev hans Forlovelse med Prindsesse Vilhelmine declareret, for hvem Dronning Caroline Amalie stedse

bevarede en moderlig Kjærlighed. Som Barn havde Prindsen sluttet sig meget til sin Stedmoder, men senere fulgtes ganske den Opdragelsesplan, som Faderen havde lagt, og Prindsessen havde kun liden Indflydelse paa hans Udvikling. Ikke desto mindre erindrede hun stedse med Glæde de gode og tilfredsstillende Øjeblikke af deres tidligere Samliv og paaskønnede ogsaa som Enkedronning med Taknemmelighed den Opmærksomhed, Kong Frederik den Syvende ved mange Lejligheder viste hende, medens hun dog med Fasthed undgik at opfylde saadanne Ønsker, som ikke stemmede med hendes Overbevisning, hvorved hun tidt havde store Vanskeligheder at bekæmpe. Selv havde Dronning Caroline Amalie maattet give Afkald paa den skønneste Velsignelse, den at have Børn, og det var hende i hendes Ungdom ofte svært at finde sig i dette Savn. Senere ytrede hun dog, at hun ogsaa deri havde erkjendt Vorherres vise Omsorg for hende, og søgte sin Glæde i at drage fremmede Børn til sig og gjøre dem vel, saa ofte og hvor hun kunde. Det var hende uimodstaaeligt at tale til Børn, at lege med dem eller at fremkalde deres Smil, hvor hun saa mødte dem, ligesom hun ved Stiftelsen af et eget Asyl for fattige Børn, det andet her i Landet, den 7de Mai 1824 stiftede, stadig samlede en stor Flok Børn om sig, tog

Del i deres Julelege og barnlige Forlystelser og var frem for alt betænkt paa at give dem en christelig Opdragelse. Ogsaa i sin Alderdom frydede hun sig over den yngre og yngste Slægt i den kongelige Familie og tilbragte endnu under sin Sygdom i Aaret 1877 mange Øjeblikke med dem i Samtale, i Tanker og i stille Forbøn, og Kronprindsens ældste Børn ville erindre, at de en Dag alle tre sad paa hendes Seng og spiste de første Jordbær. Navnlig vare Prindsesse Thyra og Kronprindsens Sønner hende uendelig kjære, og ofte kaldte hun den kongelige Families Medlemmer »mine Børn og Børnebørn«. Derfor synges der saa sandt om hende:

»Amalie nævnes med favre Navn
Med Klang af Umyndiges Mæle,
Fattigmands Barn tog hun mild i Favn,
Og Moder blev hun for Sjæle«.

I Aaret 1832 traadte Prindsen som Medlem af Statsraadet i nærmere Berøring med Statens Styrelse, og efter den Tid indskrænkedes hans Fraværelse fra Hovedstaden meget. Interessen for Odense vedligeholdte sig dog altid, og ogsaa der stiftede Prindsessen et lille Asyl, som senere blev udvidet af Velyndere og Venner. I Aaret 1836 foranstaltede Prindsessen til Fordel for Asylet en Indsamling, der lykkedes saa vel, at en egen Bygning kunde opføres og tages i

Brug den 22de Februar 1837, og dette Asyl har Enkedronning Caroline Amalie indtil sin Død omfattet med den varmeste Interesse og navnlig under den nidkjære Fru Birkedals Bestyrelse ofte betænkt med Kjærlighedsord og Gaver. Aarene fra 1830—1840 betegnede Dronning Caroline Amalie tidt som sin lykkeligste Tid. I denne Periode faldt ogsaa i Oktober 1836 den store Fest i Anledning af Universitetsbygningens Indvielse og til Erindring om Reformationens Indførelse i Danmark tre hundrede Aar i Forvejen; ved denne Fest gjorde Prindsen og Prindsessen et stærkt og velgjørende Indtryk paa de lærde Notabiliteter, der fra forskjellige Universiteter vare komne til Kjøbenhavn. Den sidste Udenlandsrejse foretog Fyrsteparret i Aaret 1838 og tilbragte da flere Uger i Ischl efter at have aflagt et Besøg ved Hofferne i Berlin og Wien. Da indtraf den 3die December 1839 det for deres Liv vigtigste Øjeblik, idet den elskede Konge Frederik den Sjette lukkede sine Øjne. Det var med dyb Alvor, at Kong Christian den Ottende med sin Dronning overtog den tunge Arv af en Kongekrone efter ham. Kongens Bestræbelser for at gjøre alt for Folkets Vel og Lykke vare oprigtige og inderlige, og Dronning Caroline Amalie var besjælet af samme varme Ønske og stod sin Gemal trofast bi, idet hun navnlig søgte at oplive hans Gudsfrygt og

hans Iver for Landets kirkelige Forhold og de aandelige, christelige Interesser, som stedse laa hende saa meget paa Sinde; men de tunge Timer udebleve ikke.

Kroningen var bestemt til den 28de Juni 1840, og Sølvbrylluppet fejredes kort Tid i Forvejen den 22de Maj. Et stort Bal-paré sluttede denne Dag, men Stemningen var trykket, og Kongen og Dronningen følte alt den Gang, at det trods den redeligste Villie ej altid er muligt at tilfredsstille Folkets Ønsker. Kroningsfesten, som vistnok endnu er i Manges Erindring, fejredes paa Frederiksborg, og ved denne Lejlighed udfoldedes den kongelige Pragt, som Christian den Ottende forstod at fremkalde, hvor det behøvedes, og vistes den fine Smag, hvis Præg han vidste at paatrykke Alt, hvad der udgik fra hans Anordninger. Men ikke den største Pragt og ikke den mest udviklede Kunst kunde overstraaale den imponerende og kongelige Værdighed, som udmærkede Kong Christian den 8des og Dronning Caroline Amalies personlige Fremtræden, og nogle Vers af Inge-manns Kroningsdigt ville bedre end Prosa kunne gjengive det Indtryk, som Dronning Caroline Amalie paa denne Dag maatte gjøre paa Alle:

»Amalies Spir er en Liliestav;

Naar skjønt hendes Dronningrøst klinger,

Livet faar Toner som Bølger i Hav,

Og Folkesangen faar Vinger.

Amalie tænker i Tidens Strid
Paa Livet, som aldrig omskifter,
Palmen hun skuer for Sjælenes Id,
Og Hjertets stille Bedrifter.

Det er ikke Hensigten her at give en nøjagtig Fremstilling af Kong Christian den Ottendes og Dronning Caroline Amalies Regjerings-tid; skjøndt den omfatter forholdsvis kun en kort Tid, otte Aar, var den dog rig paa Omskiftelser og skjæbnesvangre Tildragelser. Tidt udtalte Dronning Caroline Amalie i sin Enkestand, at den Tid var ofte tung at bære, og hun havde ej heller tiltroet sig den Kraft og det rette Blik, som udfordredes for at overskue og at jevne de Vanskeligheder og Forviklinger, som Forholdet til hendes Brødre fremkaldte. Men ærlig har hun, især efter Kongens Død, søgt at finde det rette Standpunkt i disse tidt for hende saa tunge Forviklinger, og det har altid staaet klart for hende, at for Danmarks Vel maatte alle andre Hensyn vige.

Temmelig uventet indtraf den 20de Januar 1848 Christian den Ottendes Død, og en ny Opgave var nu stillet Caroline Amalie. Vi rykke Nutiden nærmere ved dette Afsnit, og det maa være Fremtiden forbeholdt nærmere at skildre hendes Liv og Virken som Enkedronning. Men alt nu bør det fremhæves, at hun ogsaa i denne Livsperiode drog mange

af de fremragende Personer, som hun ved Christian den Ottendes Side havde lært at skatte, til sin nærmere Kreds. Grundtvig, hvis Bekjendtskab hun alt som Prindsesse havde gjort i Aaret 1838, da han takkede Prinds Christian for hans Forbøn hos Frederik den Sjette, hvorved Tilladelsen til at lade »Firkløveret« trykke blev bevirket, havde Dronning Caroline Amalie overdraget at være Direktør for den af hende stiftede Skole, og det er bekjendt, hvor gjerne hun hørte hans Prædikener i Vartov Kirke og glædede sig over hans Begavelse, baade som Digter og som Præst. Harms i Kiel, Ingemann, Hauch, Mynster, Martensen, R. Nielsen og mange udmærkede Mænd kaldte hun sine Venner, og uden at slutte sig til nogen bestemt Retning samlede hun tidt en større Kreds af Damer om sig, som glædede sig med hende over Foredrag og Samtaler af videnskabelig eller belærende Indhold. Hvor tidt have Grundtvigs Psalmer været Enkedronningen til stor Opbyggelse, og hvor ofte læste hun ikke det skønne Vers med inderlig Glæde:

»Vor Alderdoms Trøst og Støttstav
Det er den Aand alene,
Som Frelseren os til Trøster gav
Med klare Ord og rene —«.

Og en sikker Følelse havde hun af, at Grundtvig havde tænkt paa hende, da han skrev:

»Den spejled sig tidt paa Jorden saa
I alderstegne Kvinder
Med Øjne klare, himmelblaa,
Med rige Ungdomsminder,
Med Hjertet varmt, med Hoved lyst,
Med prøvet Tro, med Væsen kyskt,
Med Mildheds Majestæten.

Foruden det før omtalte Asyl stiftede Dronning Caroline Amalie som alt nævnt i Aaret 1841 en Skole for de Børn, som forlode Asylet, hvor i det Mindste en Del af Asylbørnene kunde optages. Denne Skole blev senere delt i en Pige- og en Drengeskole, og det var her, Dronning Caroline Amalie havde den Tanke, at en Haandgjerningsskole for Drengene skulde være forbunden med den øvrige Undervisning, noget, som i de sidste Aar har fundet saa megen Udbredelse over hele Landet. Drengeskolen blev ophævet i Aaret 1876, fordi Enkedronningen da erkjendte, at Almueskolerne havde naaet et saa forbedret Standpunkt, at det var vanskeligt at holde Skridt med Tiden og at byde noget meget bedre under de givne Forhold. En stor Del af dem, som følte Trang til at vise deres Hengivenhed, havde forenet sig om at skjænke Enkedronning Caroline Amalie i Aaret 1865, i Anledning af hendes Jubilæum, en egen Asyl- og Skolebygning, og det var hendes levende Ønske, at denne Stiftelse ogsaa maatte kunne bestaa

1
efter hendes Død. Som det nu har vist sig, har Enkedronningen i sin sidste Villie bestemt, at den af hende efterladte, til Dels opsparede Formue maa tilfalde denne Stiftelse, og der er grundet Haab om, at dens Bestaaen derved er sikret. —

Foruden den førnævnte Virksomhed for Asyl og Skoler, som Enkedronningen fortsatte indtil sin Død, bør det endnu fremhæves, at det var hende, som stiftede den kvindelige Plejeforening i Aaret 1843. Tanken derom var nærmest opstaaet af hendes varme Beundring for Amalie Sieveking, de Fattiges Veninde i Hamborg. Dronningen fandt en trofast Støtte ved denne Lejlighed i sin Overhofmesterinde Kammerherinde Rosenørn og modtog stadig Meddelelser om dens Virken gennem Foreningens Forstanderinde, som hun ved kjærlige Ord og gode Tanker vidste at opmuntre. Hun forsamlede en Gang om Aaret alle Foreningens Damer hos sig, helst paa Stiftelsesdagen den 6te Oktober, og lod sig nøjagtig underrette om alle Tildragelser i det forløbne Aar. Det var til stor Tilfredsstillelse for Enkedronningen som Protectrice for denne Forening, at en egen Bygning kunde opføres, hvor Plejeforeningen i Stueetagen og Kjælderlejligheden fandt de bekvemteste og bedste Lokaler for sin Virksomhed, og da Enkedronningen den 17de December 1880 personlig

kunde aflægge et Besøg i det nye Hus, var hun saa opfyldt af Glæde over det gode Resultat, at hun besluttede ved en større Gave at ville støtte denne Sag. Den 1ste Februar 1881 sendte hun Foreningen 10,000 Kroner i Obligationer og modtog, Dagen inden hun blev syg den 6te Marts, Forstanderinden, der vilde udtale sin Taknemmelighed for denne kongelige Gave. I Plejeforeningens Beretning er alt dette vel nærmere omtalt, men for Læsere, som ikke kjende den, ville disse Enkeltheder dog ikke være uden Interesse. Det er denne Forening, hvem taknemmelige danske Kvinder i Forbindelse med Indsamlingen til Palmegrenen til Enkedronning Caroline Amalies Kiste have tiltænkt et Legat, hvis betydelige Beløb vidner om den Kjærlighed, som over hele Landet næredes for den hensovede Dronning.

Ogsaa som Protectrice for det kvindelige velgjørende Selskab erhvervede Enkedronningen sig mange Gamles Taknemmelighed ved den huldrige og saare kjærlige Maade, hvormed hun i en lang Aarrække egenhændig overrakte Præmierne til de gamle Tjenestepiger. Efter Dronning Maries Død havde hun overtaget dette Protectorat, og Højtideligheden paa Stiftelsesdagen den 28de Oktober vil længe mindes af dem, som vare der tilstede.

Kongen og Dronningen havde flere Gange

tidligere, saavel før som efter Thronbestigelsen, i Forening berejst en stor Del af Landet og vare stedse allevegne bleven modtagne med Kjærlighed og sand Hengivenhed. De vare nøje kjendte i hele Kongeriget Danmark og i Hertugdømmerne, og Budskabet om Kongens Død greb derfor hele Befolkningen med en dyb og oprigtig Sorg. Hvor alvorsfulde bleve ikke de første Aar efter Kongens Død, hvor ikke blot Savnet af den elskede Gemal, men ogsaa de sørgelige Krigsbegivenheder og Forviklinger dybt grebe ind i Enkedronningens Liv og Lykke og beredte hende Sorg og Skuffelse af den bitreste Art! Hun forstod Folket i disse Tider, og hun tvivlede aldrig om dets Hengivenhed, selv hvor det kunde synes, som om hun havde Beviser paa modsatte Følelser; meget snart vandt hun atter Folkets Yndest og det i rigt Maal, og aldrig traadte dette klarere for Dagen end efter hendes Død. Ved det stille, bramfri Liv, hun levede som Enkedronning, og som kun blev afbrudt ved enkelte Rejser til Udlandet, forstod hun at drage alle Hjerter til sig, Højes og Laves, Riges og Fattiges, og alle kappedes om at vise hende Opmærksomhed og Hengivenhed. Vinteren 1859—60 tilbragte Enkedronningen i Nizza, og den sidste Udenlandsrejse gjorde hun i Aaret 1868, da hun paa kort Tid opholdt sig i Wiesbaden. Udenlandske Forhold havde stedse stor Interesse for Dron-

ning Caroline Amalie, og hun bevarede med flere kronede Hoveder og fyrstelige Personer det Venskabsforhold, hvori de tidligere havde staaet til hende, saaledes med Dronning Marie Amélie af Frankrig, Enkedronning Josephine med Flere. Hos Dronningen af Spanien talte hun de forfulgte Protestanternes Caraccio og Matamoros Sag og modtog et venligt og paa-skjønnende Svar, ligesom det skyldtes Enkedronningens Brev, at disse til livsvarigt Fængsel dømte Protestanter bleve benaadede med Landsforvisning; kort sagt, Enhver, som kom i en eller anden Berøring med hende, blev fængslet af hendes Elskværdighed og varmt ytrede Ønske om saa gjerne at ville hjælpe. For Naturen, ogsaa for Dyr, havde hun en stor Kjærlighed og forstod ved sin levende Interesse for Dyrehaven og for Sorgenfri Park at anspore dem, som havde Tilsyn dermed. Gartneriet ønskede hun altid at se saa udviklet som muligt, og flere unge Gartnere have hende at takke for deres Uddannelse i England og have gjort deres Erfaringer frugtbringende.

Saaledes hengled en lang Aarrække af Enkedronningens Liv uden store Begivenheder, men stille og glædelig for hende og hendes Omgivelser. Den smukke Modtagelse, som hun fandt paa Sorgenfri den 20de Juni 1875, da hun for 60de Gang vendte tilbage til sit Sommerophold, glædede hendes Hjerter usigelig.

Af sine Undergivne var hun elsket og beundret, og selv om Enkelte af dem havde naaet den Aldersgrændse, som vanskeliggjør et Tjenesteforhold, vilde de dog nødig opgive deres Stilling, og Enkedronningen saa helst, at de beholdt alle dens Goder og udførte deres Tjeneste, saa godt de formaaede efter Alder og Evner. Præsten Rørdam i Lyngby var Enkedronningen en trofast Ven og Sjælesorger, og ham har hun tidt takket for det christelige Liv og den Varme, som mere og mere gennemtrængte hende i den høje Alder. Aldrig sluttede Enkedronningen Dagen uden i stille Andagt at samle sine Tanker, og hun indesluttede da i sin Bøn alle de enkelte og større og mindre Forhold, som laa hende paa Hjerte. Endnu den sidste Vinter, da hun trods tilsyneladende Velbefindende følte, at Livets Afslutning nærmede sig, ytrede hun til flere, at hun var saa rolig, fordi hun hver Aften bad Vorherre om at give hende en blid og salig Død. Ved stor Orden i alle ydre Forhold ved hendes Hof var hun fri for Livets Bekymringer og Bryderier, som saa tidt udøve en pinlig og hemmende Indflydelse, og selv udtalte hun i de sidste Uger af sit Sygeleje 1877: »Jeg har det jo saa godt her paa denne Jord; hvorfor skulde jeg ej faa det godt, ja meget bedre i det himmelske Rige«. Vinteren 1877 var alvorlig for Enkedronningen; hendes

Kræfter begyndte at svinge, og hun imødesaa med Ro, men med temmelig fast Overbevisning om en nær forestaaende Afslutning af sit Liv, hvad Tiden vilde bringe.

Den 20de Januar vilde Enkedronningen nyde Alterets Sakramente, men opsatte det indtil den 27de paa Grund af legemligt Ildebefindende. Med den største Sjælsro, Fred og Ydmyghed i Hjertet og en varm, uskrømtet Tro tog hun det, efter at hun havde henvendt kjærlige og paaskjønnende Ord til hver enkelt af sin kvindelige Omgivelse fra den Første til den Sidste, og saaledes var hun forberedt til at gaa over til det evige Rige, idet hun alt fra den Dag, da Sygdommen begyndte, tidt havde udtalt de Ord: »Det er Begyndelsen til Enden; Vorherre ville lade mig rolig sove ind til sin Fred«. Men Gud vilde det anderledes. — Det varede længe, inden Kræfterne vendte tilbage, og tidt var den lange Reconvalescence-tid, hvor Alting trætter, og Intet lykkes, trykkende og besværlig for den Syge, skjøndt den kongelige Familie og hvem der stod hende nær kappedes om at adsprede og glæde hende. Først den 19de Juni turde der tænkes paa at flytte ud til det saa kjære Sorgenfri, men da dette var lykkedes, vendte Kræfterne snart tilbage, og det var hende forundt endnu i næsten fire Aar at leve, ikke paa nogen Maade sig selv eller Andre til Byrde, men

styrket og oplivet ved den fulde Forvisning, at Vorherre i sin Naade havde forundt hende denne Tilvæxt i Aarene. Ret meget er næppe at fortælle om de sidste fire Aar; Enkedronningen følte, at hendes Dage vare talte, men hun glædede sig inderlig over hver Time, hvor hun turde og kunde nyde Livets uskyldige Glæder og Goder. Hvem mindes ikke den hjertelige Hilsen, der blev Enhver til Del, som hun mødte enten langsomt vandrende ved sine Damers Arm eller i de senere Aar kjørende i den lille, magelige Vogn i Sorgenfris smukke Park, hvor hun med levende Interesse betragtede ethvert Træ eller Busk, som var undergaaet nogen Forandring, og hvor hun fodrede sine Svaner og samtalede med de Børn, hun mødte, og som tidt omringede hende. Den kongelige Familie med sine høje Gjæster Hellenernes Konge og Dronning, den nuværende Kejser og Kejserinde af Rusland, Prindsen og Prindsessen af Wales og Hertuginde af Cumberland, hendes »egen kjære lille Prindsesse Thyra« med ældste Barn besøgte deres kjære »Tante Enkedronning« hyppig under deres Ophold hos Kongen og Dronningen paa Bernstorff, og det var dem Alle en sand Glæde at samles med Enkedronningen, da hendes Helbred atter havde tilladt hende at modtage deres Besøg hver Søndag Aften; selv den alderstegne Arveprindsesse vilde ikke

savnes i Familiiekredsen og skyede ikke at kjøre sent om Aftenen den lange Vej tilbage til Hovedstaden. Mere stille, mere ensformigt blev vel det ydre Liv, men Sjælen forberedte sig des skjønnere paa den nærforestaaende Flugt, og alt det Jordiske, som saa tidt forvolder os Mennesker Savn og Bekymring af forskjellig Art, tabte for Enkedronningen Aar for Aar mere af sin Betydning og af sin trykkende Vægt.

Den sidste Begivenhed i hendes egen Familie, Kejseren af Tydsklands Sønnens Formæling med Prindsesse Viktoria af Slesvig-Holstein-Sønderborg-Augustenburg, glædede ganske vist Enkedronningen, men hun knyttede fremfor Alt dertil det Ønske, at den unge Prindsesse maatte faa Kraft til at løse den store Opgave, som maaske i sin Tid var hende beskikket, og anbefalede hende tidt, som hun sagde, i sin Forbøn til Herrens Naade.

Smukt og kongeligt var Enkedronningens Udseende indtil det Sidste. Hun forbavsede dermed alle, som nærmede sig hende i den sidste Vinter, i de sidste Uger, selv i de sidste Dage af hendes Liv. Og hun havde Glæde af at modtage Besøg og levende at underholde sig med dem om Tidens Tildragelser og om alle mulige forskjellige Forhold og Interesser. Men Dagene vare korte for Enkedronningen; hun

sov tidt længe om Formiddagen, spiste alene, kun i sine Damers Selskab, som underholdt hende med Samtale, hvilede sig om Eftermiddagen og læste med Lyst og Interesse sine Aviser eller anden Lecture, hvorom hun saa fortalte med Fornøjelse. Altid var hun kjærlig og venlig imod sine Omgivelser og mild og god imod dem, som opvartede hende eller ydede hende Hjælp og Bistand. Men Dødens Engel holdt sit Sværd over hendes Hoved, og dette glemte hun selv aldrig. Den 6te Marts om Aftenen, et Øjeblik efter, at Deres Majestæter Kongen og Dronningen havde forladt hende med den kongelige Familie, brød Sygdommen frem. »Mine Hænder, mine Fødder ere saa kolde«, raabte hun og blev strax bragt til Sengs og paa det omhyggeligste behandlet efter Lægernes Raad. De nærmere Omstændigheder ved Enkedronningens korte Sygdom og Død ere i friskt Minde, og vi ville derfor ikke dvæle derved. Kun det Ene bør udtales. Enkedronningen fik den Død, som hun havde ønsket sig. Smertefrit og blidt slumrede hun ind til Vorherres Fred, efter at hun kort forinden ved fuld Bevidsthed havde modtaget Kirkens Velsignelse af den kongelige Confessionarius Biskop Martensen. Hendes Sygeleje var omringet af hendes kongelige Slægt, hendes nærmere Omgivelser og trofaste Undergivne, og fjernere Slægtninge

fulgte hende i Tankerne ved uafbrudt at indhente Underretning om den elskede Syges Tilstand. Da indtraadte Døden næsten uformærkt om Aftenen den 9de Marts Kl. 9¹/₄, og aldrig vil det Smil glemmes, der da udbredte sig over dette skønne, ærefrygtbydende Ansigt. Døden er en ubønhørlig Fjende af al jordisk Skønhed, men den var her ligesom betvungen af den Harmoni, som stedse havde udfoldet sig i den nu hensovne Dronning. Hendes skønne Skikkelse var jo nu overgivet til Forkræneligheden, men uforglemmelig vil hun stedse være for alle dem, som have staaet hende nær, og som havde den Lykke at kjende og elske hende som en sand Dronning i det Ydre og Mildheden og Godheden selv i det Indre, uforglemmelig for alle dem, som have skyldt hende Tak og Velsignelse, — den anden Dagmar i Danmarks Historie!

Blomster frydede Enkedronningens Liv; de smykkede hendes Lig og hendes Kiste i rigt Maal. Aldrig saas vel et større og rigere Blomsterflor udfoldet end ved denne Lejlighed, og naar Krandse og Blomster henviisne, vil den gyldne Palmegren, som mange af Danmarks Kvinder have følt sig tilskyndede til at lægge paa Dronning Caroline Amalies Kiste, vidne om den ublandede Hengivenhed og Kjærlighed, som alle have følt for hende. Hvor inderlig vilde dette have glædet den

højsalige Dronning, hvor vilde alle de smukke
Udtalelser fra Høje og Lave, al den Imøde-
kommen, som blev vist ved Alt, hvad der
angik den Bortgangne og hendes Forhold, ej
have frydet hendes Hjerte!

Fred være med hende!

Vi slutte denne korte Skildring med
Digterens Ord:

»Saa længe Danmarks Hjerte for Mildhed
kan slaa,
Vist aldrig det ganger af Minde,
Hvad stille Du har virket, mens Tiderne gaa,
Alt under de blomstrende Linde.

Og skjøndt Du blev kaldet til Højhed og
til Glands,
Det aldrig ganger af Minde,
At dog ej Jordens Glimmer bedaared din
Sands,
Alt under de blomstrende Linde«.

